

Landbruksplan for Askøy kommune 2006-2010

Vedtatt sak KTM 154/06 den 22.06.06

Innholdsfortegnelse

1. Innledning

- 1.1. Bakgrunn.....s.3
- 1.2. Planprosessen.....s.3

2. Føringer, rammevilkår og virkemidler

- 2.1. Overordnende føringer og rammevilkår.....s.4
- 2.2. Juridiske virkemidler.....s.5
- 2.3. Økonomiske virkemidler.....s.6

3. Status og utvikling for landbruket i Askøy

- 3.1. Jordbruk.....s.7
- 3.2. Hagebruk.....s.9
- 3.3. Skogbruk.....s.10

4. Tiltaksplan

- 4.1. Næringsutvikling.....s.11
 - 4.1.1. ”Inn på tunet”
 - 4.1.2. Videreforedling/gårdsutsalg
 - 4.1.3. Reiseliv, opplevelser og landbruk
- 4.2. Arealbruk.....s.14
 - 4.2.1. Arealkonflikter
 - 4.2.2. Kulturlandskap
 - 4.2.3. Skogbruk
- 4.3. Samarbeid i næringen.....s.17

5. Kjerneområde landbruk

- 5.2. Bakgrunn, forklaring av begrepet.....s.18
- 5.3. Gjennomgang av områdene.....s.19

Vedlegg:

- A. Kart Kjerneområde landbruk
- B. Kart Kjerneområde skogbruk
- C. Strategi for bruk av miljøtilskudd i landbruket 2005-2006

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Kulturlandskap på Kjerrgarden.
Foto: Askøy kommune

I sammenheng med utvidet kommunalt selvstyre har kommunene fra 2004 fått overført nye oppgaver. På landbrukssiden har kommunen fått økt myndighet etter jord-, skogbruks- og konsesjonslov, og forvalter økonomiske virkemidler til miljøtiltak innen jord- og skogbruk.

Fra statlige myndigheter fokuseres det på arealbruken de senere år, med omfattende omdisponering og nedbygging av jordbruksareal og kulturlandskap. Det er et nasjonalt mål å halvere den årlige omdisponeringen av de mest verdifulle jordressursene innen 2010. Med sin raske befolkningsvekst er dette en svært aktuell problemstilling for Askøy. Dyrket mark går tap, og ny bebyggelse splitter opp sammenhengende jordbruksarealer. Den økte utbyggingen fører til et sterkt press på de som ennå er næringsdrivende innen landbruket. Bebyggelsen kommer tettere inn på jordbruksarealene, og potensialet for konflikter mellom boliginteresser og landbruksdrift blir større.

Dårlig inntjening, endringer i regelverk og bruksrasjonalisering har ført til store endringer i landbruket de siste årene. Særlig har konsekvensene blitt store for småskalalandbruket som er typisk for Askøy. Fra 1995 til 2005 har tallet på søknader om produksjonstilskudd i Askøy kommune blitt redusert med 41 %. Dette illustrerer at stadig flere bruk legger ned driften, med det resultat at både innmarks- og utmarksarealer blir liggende brakk og etter hvert gror til. Det levende kulturlandskapet som er formet gjennom aktiv landbruksdrift står dermed i fare for å forsvinne.

For å møte de nye utfordringene, er kommunen oppfordret til å utarbeide en egen lokal landbrukspolitikk innenfor rammene av nasjonale mål og føringer. Landbruksplanen vil være et viktig verktøy for å synliggjøre og realisere kommunens ambisjoner for landbruket. Landbruksplanen er en felles strategi for landbruksnæringen og kommunen, og angir våre ønsker for utviklingen av landbruket i et langsiktig perspektiv. Den lokale landbruksnæringen har gjennom sine faglag deltatt aktivt i utarbeiding av landbruksplanen.

1.2 Planprosessen

Komite for teknikk og miljø vedtok oppstart av landbruksplan i møte 10.02.05. Roald Viksund ble utnevnt som saksordfører. Administrasjonen opprettet en arbeidsgruppe med landbrukssjef som prosjektleder og representanter fra de lokale faglagene: Askøy Saueavlslag (Bente Marie Marktun og Magnar Stien), Askøy Bondelag (Willy M. Hanevik), Skogbruket på Askøy (Olaus Ivar

Krøger) og Askøy Hagebrukslag (Henrik Tellevik). Sammensetningen gjenspeiler at landbruksplanen skal omfatte både jordbruks-, skogbruks- og hagebruksnæringen.

Planen vedtas av Komite for teknikk og miljø som en sektorplan. Planen skal være et innspill til kommuneplanen ved rullering av denne. "Tiltaksstrategier for miljøtilskudd i landbruket – Askøy kommune" inngår som rullerende del av planen. Gjeldende tiltaksstrategi skal revideres i løpet av høsten 2006. Tiltaksstrategien gir kommunen mulighet til å fremheve enkelte miljøsatsingsområder for landbruket.

Det er viktig at prosessen som er startet med denne planen ikke stopper opp når planen er vedtatt. Gjennom arbeidet med planen har både næringen og kommunen satt fokus på problemstillinger og utfordringer knyttet til landbruket på Askøy. Landbruksplanen er med på å løfte landbruksnæringen på Askøy frem i lyset. Det er viktig at næringen, administrasjonen og politikere føler et eierskap til planen og jobber sammen for å gjennomføre de tiltak og strategier som er vedtatt.

2. Virkemidler

Sauer på beite, Heggernes. Foto: Askøy kommune

Den nasjonale landbrukspolitikken, gjennom lovverk og sentrale føringer, og regionale miljøprogram og strategier for næringsutvikling, setter rammene for den lokale landbrukspolitikken. Nedenfor følger en kort gjennomgang av de viktigste juridiske og økonomiske virkemidlene som skal legge forholdene til rette for bøndene og grunneierne som utfører forvalteransvaret i praksis.

2.1 Overordnende føringer

Nasjonalpolitiske mål:

St.meld.nr.19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon

Regionale mål:

Landbruksplan for Hordaland 2004-2007
Strategiplan for skogbruket i Hordaland, 2001, Fylkesmannen i Hordaland
Strategi for Hordaland fylkeslandbruksstyre, 2005, Fylkesmannen i Hordaland
Regional næringsstrategi for landbruket i Hordaland, Fylkesmannen i Hordaland

Kommunale mål:

Kommuneplan for Askøy 2002-2014
Kommunedelplan for næring, 2005-2008
Kommunedelplan for kulturminne, under utarbeidelse
Miljø- og naturressursplan, under utarbeidelse

2.2 Juridiske virkemidler

Jordlov

Jordlovens §9 inneholder et forbud mot å bruke dyrket og dyrkbar jord til formål som ikke tar sikte på jordbruksproduksjon. Formålet er å verne produktive arealer og jordsmonnet, dvs. å sikre matproduserende areal. Det kan dispenseres fra forbudet, dersom en etter en samlet vurdering finner at jordbruksinteressene bør vike. Forbudet legger opp til et strengt jordvern.

Jordlovens §12 inneholder et forbud mot deling av landbrukseiendommer. Formålet er å sikre og samle ressursene på bruket for nåværende og fremtidige eiere. Det kan gis samtykke til deling dersom samfunnsinteresser av stor vekt taler for det, eller deling er forsvarlig ut fra hensynet til den avkastning eiendommen kan gi.

Konsesjonslov

Konsesjonsloven regulerer løyve til å overta fast eiendom. Formålet med loven er å regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom for å oppnå et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og slike eier- og bruksforhold som er mest gagnlig for samfunnet.

Ved innføring av ny konsesjonslov i 2004, ble grensene for konsesjonsfrie eiendommer hevet. I dag kan en uten konsesjon overta bebygde landbrukseiendommer, dersom eiendommene er under hundre dekar totalt og ikke har mer enn 20 daa fulldyrket jord. Kommunen har etter §11 anledning til å sette vilkår for overdragelse. Det kan blant annet settes vilkår om bo- og driveplikt.

Bo- og driveplikt

Bo- og driveplikt følger av konsesjonslovens §5 eller odelslovens §27. Den som overtar en odelseiendom eller annen landbrukseiendom konsesjonsfritt, har plikt til innen et år å bosette seg og drive den i 5 år. Pliktene er personlige, men driveplikten kan oppfylles ved at jordbruksarealene leies bort i minst 10 år. Det kan søkes om tidsavgrenset eller varig fritak fra bo- og driveplikten.

Formålet med bo- og driveplikten er å sikre at det i størst mulig grad er eieren som selv bor på og driver eiendommen, at landbruksareal blir holdt i hevd og at bosettingen blir opprettholdt i området der eiendommen ligger.

Plan- og bygningslov

Etter plan- og bygningsloven er det en forutsetning at overordnet planlegging skal skje gjennom kommuneplaner. De fleste landbrukeiendommer er i kommunplanens arealdel utlagt til landbruks-, natur- og friluftsområder (LNF-områder). Det skilles mellom LNF-sone 2 (streng sone) der det kun tillates bygge- og anleggsvirksomhet som har direkte tilknytning til landbruk og stedbunden næring og LNF-sone 1 der spredt boligbygging er tillatt. Kommunen kan dispensere fra planen

dersom "særlige grunner" er tilstede. Utgangspunktet er at dispensasjon bare skal gis i et fåtall saker.

Miljøverndepartementet og Landbruks- og Matdepartementet har sett på hvordan plan- og bygningsloven på en bedre måte kan brukes for å legge til rette for landbrukstilknyttet næringsvirksomhet (Landbruk Pluss). I 2004 ble det publisert en veileder for forvaltningen og en brosjyre for gårdbrukere som omhandler dette tema. Begge finnes på nettet: www.landbruk.dep.no og www.planlegging.no.

Andre lover og forskrifter

Det finnes en rekke andre lover og forskrifter som regulerer ulike forhold ved landbruksnæringen. Blant annet: Lov om skogbruk, BeiteLov, Gjerdelov, Lov om naturevern, Lov om kulturminner, Forurensningsloven og forskrift om gjødselvarer mv.

2.3 Økonomiske virkemidler

Fra Nordre Haugland. Foto: Askøy kommune

SMIL – Tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket

Formålet med midlene er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og redusere forurensningen fra jordbruket, utover det som kan forventes gjennom vanlig jordbruksdrift.

Kommunen fatter vedtak etter forskriften og fastsetter strategier for bruk av midlene. Komite for teknikk og miljø har vedtatt tiltaksstrategi for disse midlene (se vedlegg C). I følge denne skal søkere som mottar produksjonstilskudd prioriteres. Tiltak som hindrer gjengroing, øker tilgjengeligheten i kulturlandskapet, ivaretar biologisk mangfold, områdetiltak og verneverdige bygninger og kulturminner skal prioriteres. Strategien skal rulleres i løpet av høsten 2006.

NMSK – Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket

Formålet med ordningen er at det ut fra lokale prioriteringer og tilpasninger blir stimulert til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.

Kommunen fatter vedtak etter forskriften og fastsetter strategier for bruk av midlene. I følge vedtatt tiltaksstrategi (se vedlegg C), prioriterer kommunen ungskogpleie, markberedning, tynning og veibygging. Strategien skal rulleres i løpet av høsten 2006.

RMP – Regionalt miljøprogram

Formålet er å medvirke til et aktivt og bærekraftig landbruk, styrking av regionen sin egenart og fremme og utvikle de natur og kulturhistoriske verdiene i kulturlandskapet. Tilskuddet kan gis til de som har rett til produksjonstilskudd eller er organisert som et beitelag. Tilskudd gis til organisert beitebruk, utgangarsau, landskapsskjøtsel med ammegeit, verdifullt innmarksbeite,

skjøtsel av kystlynghei, stølsmiljø og brattlendte bruk. Det søkes samtidig med søknad om produksjonstilskudd i august.

BU-midler

Fylkesvise BU-midler forvaltet av Innovasjon Norge er midler rettet mot næringsretta tiltak på den enkelte gård eller landbrukstilknyttet virksomhet. Kvinner og ungdom er prioriterte målgrupper. Omfatter ordningene: Etablererstipend, bedriftsutvikling, investeringer, tilskudd ved generasjonsskifte og tilskudd til andre tiltak som er i samsvar med formålet med BU-midlene.

Fylkesvise BU-midler forvaltet av fylkesmannen (FMLA) er midler som er rettet mot lokale bedriftsovergripende tiltak som legger til rette for næringsutvikling, samt praktikantordningen i landbruket.

Kommunale midler til skogkultur

Askøy kommune gir kommunalt tilskudd til skogkultur på 25 %. Tilskuddet omfatter planting, rydding, gjødsling og klargjøring av plantefelt. Unntatt fra tilskuddet er tiltak som omfatter juletreproduksjon.

3. Status og utvikling for landbruket på Askøy

3.1 Jordbruk

Askøy har mange små landbrukseiendommer. Fra gammelt av har landbrukseiendommene blitt drevet som kombinasjonsbruk sammen med fiske. Bøndene var i stor grad selvforsynte med jordbruksprodukter. I dag drives de aller fleste brukene som deltidsbruk, der hoveddelen av inntekten kommer fra arbeid utenfor landbruket.

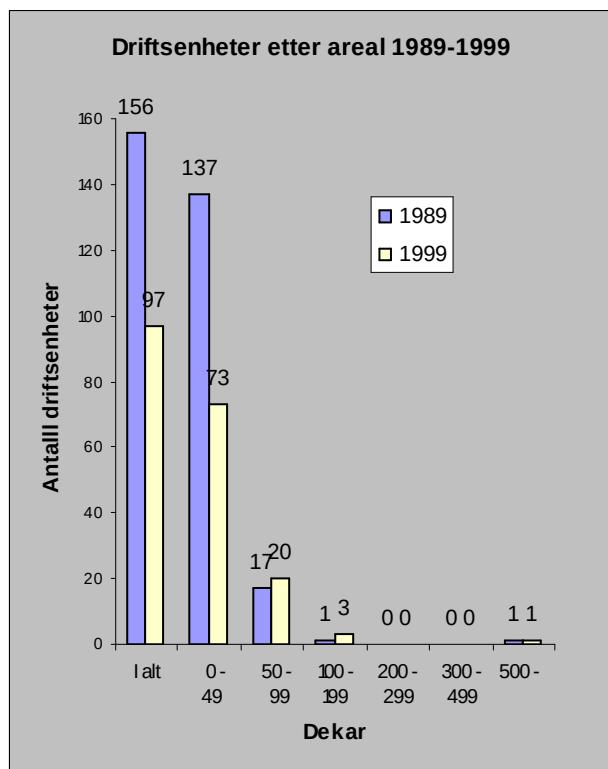

Fig.1. Driftsenheter etter areal.

Gjelder driftsenheter med minst 5 daa jordbruksareal i drift
Kilde: SSB, Jordbrukstellingene 1989 og 1999

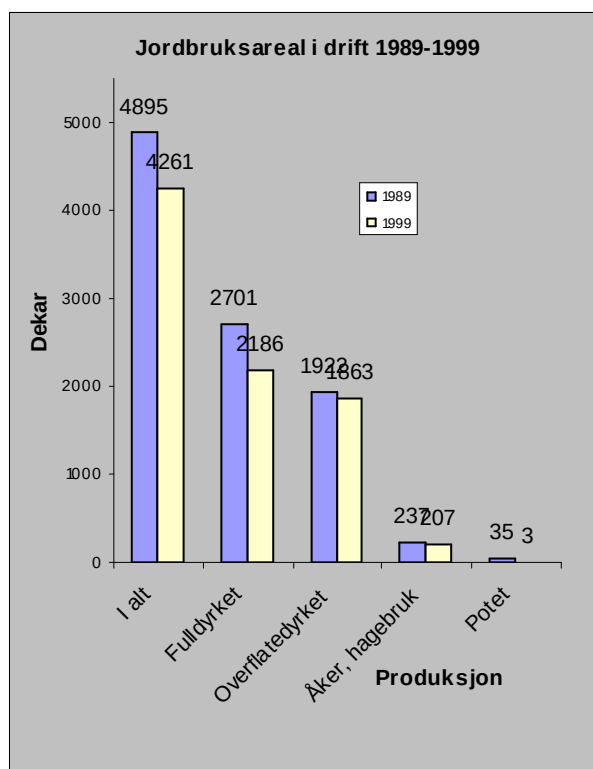

Fig.2. Jordbruksarealer i drift, arealkategorier

Gjelder driftsenheter med minst 5 daa i drift
Kilde: SSB, Jordbrukstellingene 1989 og 1999

I følge landbrukstellingene i 1989 og 1999 har Askøy 439 landbrukseiendommer, og 348 av disse har mer enn 5 daa jordbruksareal (Kilde SSB). Totalt er det registrert 7.748 daa jordbruksareal, og rundt 3.000 daa av disse er i drift (Kilde SLF).

Jordbrukstelingen omfatter alle bruk med mer enn 5 daa jordbruksareal. En mer nøyaktig måte å undersøke utviklingen i landbruket på, er å se på antall søknader om produksjonstilskudd. Antall søkere er sterkt redusert de senere år (Fig 3). En av grunnene til dette er omleggingen av produksjonstilskuddet i 2002. Da ble det innført et krav om å være registrert i Brønnøysundregisteret, samt et krav om å ha en omsetning og uttak av avgiftspliktige varer og tjenester på minst kr 30 000. De små brukene på kysten ble spesielt hardt rammet av dette. Nedgangen i antall bruk som søker om produksjonstilskudd er lik i hele regionen.

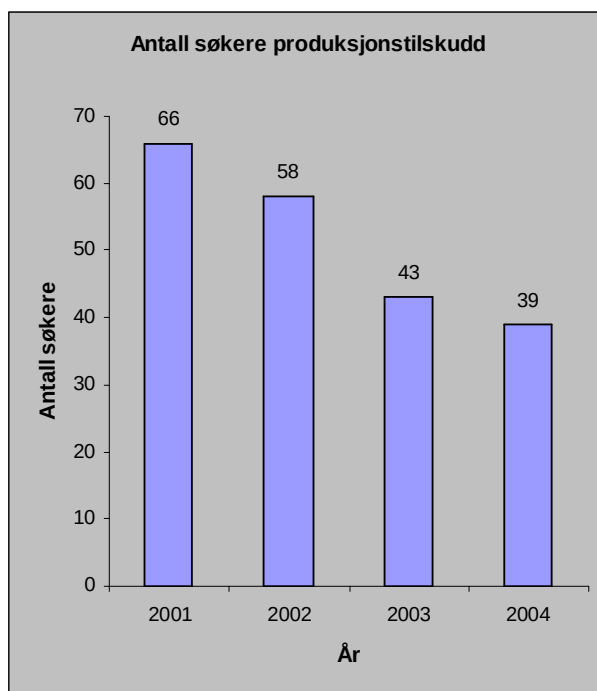

Fig.3. Antall søkere produksjonstilskudd, Askøy
Kilde: Statens landbruksforvaltning

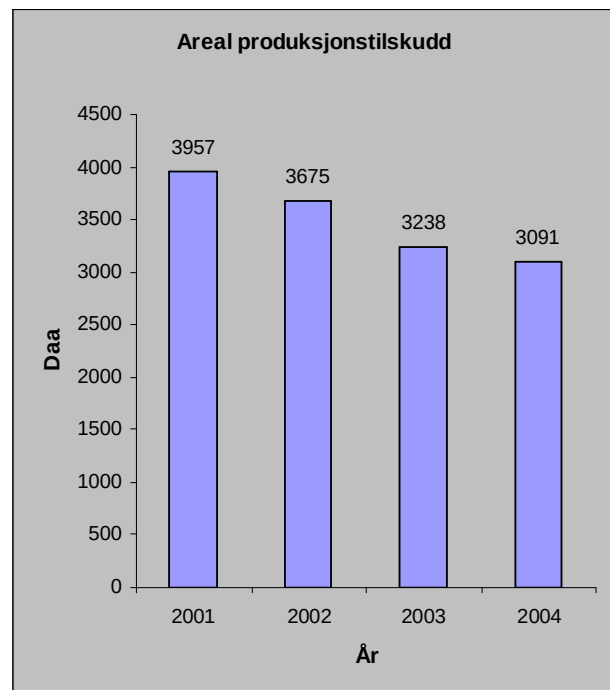

Fig 4. Areal søkt om produksjonstilskudd for, Askøy
Kilde: Statens landbruksforvaltning

Antall dekar det søkes om tilskudd til har gått ned fra 3.957 daa i 2001 til 3.091 daa i 2004 (Fig 4). Den reelle avgangen i areal det søkes produksjonstilskudd for er redusert med 866 daa eller 21 % i denne perioden. Ca 40 % av arealet det ble søket om tilskudd for i 2005 er leigeareal. Det søkes også på færre antall dyr. En har fått en mer ensretting av produksjonen mot sauehold og grovforproduksjon, og det er for eksempel ingen melkebruk igjen på Askøy. (tab.1, fig 5 og 6).

Tab.1. Endringer i søknad om produksjonstilskudd 2001-2004

Produksjon	31.07.2001		31.07.2004	
	Brukere	Antall	Brukere	Antall
Fulldyrket	65	2057	39	1643
Overflatedyrket	59	628	38	457
Innmarksbeite	57	1251	31	966
Grovforvekster	1	10	1	10
Bær	2	7	1	5
Sau	56	1673	32	1100
Lam	56	2314	32	1717
Hester	5	10	3	6
Ammekyr	4	53	5	66
Øvrig storfe	10	193	7	185
Gris	1	65	0	0
Slaktekylling	1	1200	1	5521
Verpehøns	1	5	3	14

Kilde: Statens landbruksforvaltning. Tallene er oppgitt i dekar eller antall dyr.

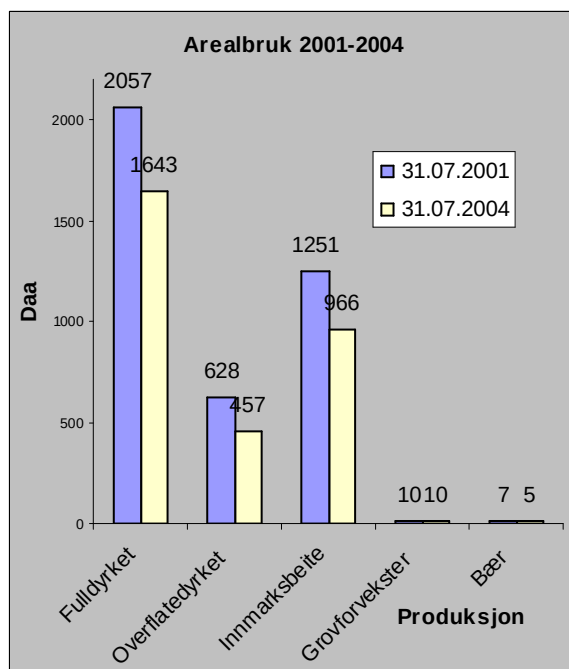

Fig.5 Arealbruk

Søknad om produksjonstilskudd 2001 og 2004

Kilde: Statens landbruksforvaltning

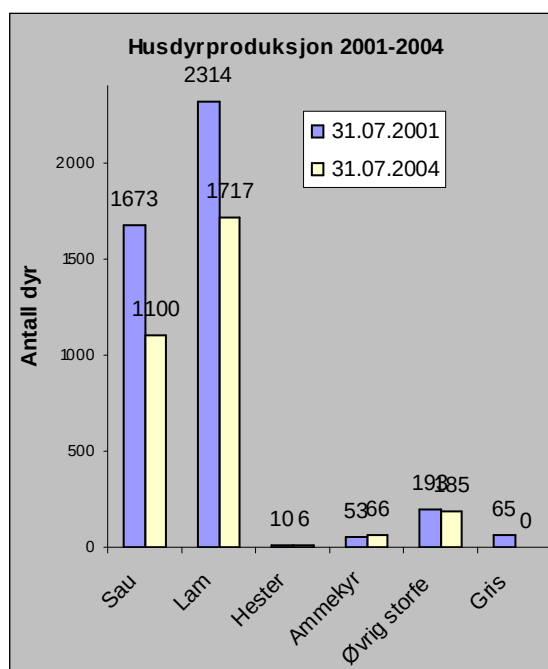

Fig.6 Husdyrproduksjon

Søknad om produksjonstilskudd 2001 og 2004

Kilde: Statens landbruksforvaltning

En konsekvens av at mange brukere faller ut av produksjonstilskuddsordningen vil være at brukene legges ned. Noen av søkerne vil holde på en stund etter at produksjonstilskuddet er falt bort, men det er ikke urimelig å anslå at disse brukene blir nedlagt på sikt. Den store andelen av leigejord i drift, fører til at det er de lettest drevne arealene som holdes i hevd. Det er de mindre teigene og restarealer som først går ut av produksjon. Det er gjerne disse som er mest verdifulle med hensyn til biologisk mangfold og kulturlandskap. Det er også en fare at leigearealene ikke holdes like godt ved like, for eksempel med grøfting.

Dette vil gjøre noe med kulturlandskapet over tid sikt. Askøy står ovenfor en omfattende gjengroing av kulturlandskap og dyrket mark. En annen side av dette, er tap av kulturminner og kunnskap om dyrkingsteknikker og kystjordbruket.

3.2 Hagebruk

Jordbærråker Ask. Foto: Askøy kommune

På østsiden av Askøy, mellom Strømsnes og Lille Breivik går et belte med glimmerskifer, som gir god grobunn for jordbruk, hagebruk og gartneridrift. Sammen med et gunstig klima er dette noe av grunnen til at det i dette området vokste frem en hagebruksnæring som hadde sin storhetstid i tiden fra 1940 til 1970.

Søknad om produksjonstilskudd har liten betydning for hagebrukerne, da disse stort sett faller utenfor denne ordningen. Det finnes derfor ikke like godt tallmateriale for denne næringen. I 1985 var det 24 registrerte hagebrukere som til sammen disponerte et hagebruksareal på 64 daa (eksl potet). Ved jordbrukstelling i 1999 var tallet på registrerte brukere sunket til 15, og arealet var redusert til 50 daa (Tab.2.). Vi har ikke tilsvarende tall fra de siste årene, men trenden er at det blir stadig færre brukere og mindre areal i produksjon. I 2005 var det f.eks bare 3 jordbærdyrkere, og arealet utgjorde ca 9 daa.

Tab.2. Hagebruksareal Askøy, 1985 og 1999

	1985	1999
Antall hagebrukere	24	15
Produksjon	Daa	Daa
Veksthus	6,8	8,8
Jordbær	30,7	23,9
Bringebær	5,4	2,5
Andre bær	2,3	0,6
Frilandsblomster	7,3	6,5
Grønnsaker	10,4	2,6
Frukttre	1,1	0
Potet	13,7	
Hagebruksareal ekskl.potet	64	44,9

Kilde: Gårdsarkivet, Askøy kommune

3.3 Skogbruk

Kjerneområdet for skog ligger sentralt i kommunen fra Steinrustenveien i sør til Nordre Haugland i nord (se kartvedlegg B). Askøy har relativt store skogressurser for å være kystkommune. 2/3 deler av barskogarealet i kommunen er naturskog av furu. Resten er kulturskog dominert av sitkagran og vanlig norsk gran. Det er kulturskogen som har størst økonomisk betydning, mens naturskogen på sin side er av uvurderlig betydning for det biologiske mangfoldet og som areal for rekreasjon og friluftsliv.

Det produktive barskogarealet på Askøy er på ca 34 000 daa. I tillegg er det ca 13 000 daa lauvskog der så å si alt er ynger enn 40 år. Stående kubikkmasse barskog er anslått til å være ca 700 000 m³ med brutto førstehandsverdi på kr. 175 mill. Mer enn 60% av det produktive barskogarealet består av skog eldre enn 40 år. Det meste av dette er furu.

Tab.3. Tilvekst produktiv barskogareal fordelt på bonitet

Bonitet	Tilvekst m ³ /daa pr. år	Daa
Høy bonitet	>0,75	14 000
Middels bonitet	0,30-0,75	15 300
Lav bonitet	<0,30	4 700

Skogsveier

Skogsveinettet i kjerneområdet er relativt godt utbygget, men behovet for oppgradering er stort for veier uten bærelag. De fleste av disse veiene var bygd i perioden 1960 til 1985 og var tilpasset det vinterklimaet som var den gang. I dag er disse veiene ubrukelige til tømmertransport.

Tab.4. Veidekning private skogsveier

Veiklasse	Samlet lengde
Skogsbilveier	5,2 km
Traktorveier kl.7	10,1 km
Traktorveier kl.8	5,6 km

Tiltak som bør prioriteres

Foruten oppgradering av skogsveinettet, er det tiltak som er knyttet til verdiskaping og miljø det bør satses på. Oppkvisting av ungskog til minst 2,5 m har en positiv effekt både for tømmerverdi og miljø. Ellers er det viktig å stimulere til større avvirkning av tømmer. Askøy har vært kjent for en omfattende vedproduksjon. Med stigende energipriser bør det være lyse fremtidsutsikter for biologisk brensel. Askøy har også et stort potensiale for produksjon av juletre/pyntegrønt. Småprodusenter bør stimuleres til å øke produksjonen. Det er markert for flere enn den ene storprodusenten kommunen alt har.

4. Tiltaksplan

4.1 Næringsutvikling

Landbruket på Askøy er typisk for kystkommuner, der brukene er små og gårdbrukerne til alle tider har vært avhengig av inntekter ved siden av landbruket. Mens det tidligere var vanlig med en kombinasjon med landbruk og fiske, må en i dag finne inntekter fra andre næringer. De fleste gårdsbrukene på Askøy har i dag sin hovedinntekt fra lønnet arbeid utenfor landbruket.

Fra statlig hold fokuseres det nå på at hele ressursgrunnlaget på bygdene bør utnyttes for å skape lønnsomhet og nyskaping. Landbruket representerer ressurser utover produksjon av mat og råvarer, og skal levere produkter som trygg og god mat, grønne tjenester, kulturlandskap og levende bygder.

Mulighetene for Askøy ligger blant annet i avstanden til forbrukerne. Askøy ligger nær Bergen og en stor kundemasse. Utvikling av lokal merkevare og tilbud innen turisme kan møte etterspørselen etter nisjeprodukter i en stor og kjøpesterk befolkning lokalt og i Bergen.

4.1.1 Inn på tunet

Inn på tunet er fellesnevner og merkevare for tjenesteproduksjon i landbruket rettet mot opplæring, sosial, helse og fritid. Dette er tilbud knyttet til gårdsbruk der gårdbruker er direkte involvert, enten som leder eller i en assisterende rolle. Tilbudene bygger på samarbeid med oppvekst-, utdannings-, helse og sosialsektor, og har aktiviteter knyttet til gården og landbruket.

Tilbudene baserer seg i hovedsak på et samarbeidsforhold mellom gårdbruker og kommunen/institusjoner. De fleste tilbud er knyttet til hjemkommunen, men det kan også være på tvers av kommunegrenser og tilbud som krever lengre reisevei. Det er kommunen/institusjoner som står som faglig ansvarlig, og kvalitetssikringen og øvrige rammer av tilbudet skal være regulert i en samarbeidsavtale.

STRATEGIER:

- Landbruksnæringen skal i samarbeid med kommunen jobbe aktivt for å etablere tilbud innen "Inn på tunet" på en eller flere gårder i Askøy kommune.
- Landbruksnæringen og kommunen skal arbeide for at andelen kvinner i kommunen som satser på tiltak innen "Inn på tunet" øker i tråd med tendensen ellers i landet.
- Landbruksnæringen og kommunen skal samarbeide om å utvikle gode tilbud til grupper med spesielle behov.
- Landbruksnæringen og kommunen skal samarbeide om å utvikle gode tilbud til skoler og barnehager.

TILTAK:

- Landbrukssjef skal i samarbeid med faglagene ta initiativ til å opprette interessegrupper for de næringsdrivende som er interessert i å etablere tilbud innen "Inn på tunet".
- Landbruksnæringen må utarbeide attraktive og helhetlige tilbud rettet mot helse- og sosialsektor.
- Landbruksnæringen må utarbeide attraktive og helhetlige tilbud rettet mot skole og barnehage.
- Landbruksnæringen ønsker å påvirke kommunen til å prioritere tiltak innen "Inn på tunet" og synliggjøre dette i budsjetter og planer for de berørte sektorene. Det skal opprettes kontaktpunkt mellom landbruksnæringen og kommunen for å informere om og utarbeide slike tilbud.

- Landbruksnæringen og kommunen skal sørge for at den prioriterte målgruppen for BU-midlene, kvinner og ungdom, blir kjent med ordningen for å stimulere til næringsutvikling.
- Kommunen ved landbrukssjef skal kunne veilede om hvordan den enkelte skal gå frem for å tilpasse sitt bruk til en slik virksomhet, for eksempel ved bruksendring av bygninger og bygningsmessige tilpasninger som arbeidsrom, kjøkken og garderober.

4.1.2. Videreforedling/gårdsutsalg

Foto: Askøy kommune

Lokal foredling og salg av lokale landbruksprodukt vil styrke lønnsomheten til brukene. I tillegg vil dette være med på å

gjøre landbruksnæringen mer synlig lokalt, og kanskje øke trivselen for befolkningen. Med landbruksprodukter tenker en i denne sammenheng både på kjøtt, grønnsaker, frukt og bær, men også blomster og planter.

Utvikling av lokal merkevare vil møte et stadig økende krav fra forbrukerne om opprinnelsesmerking. Askebær er et kjent begrep fra den tiden Askøy var en storleverandør av jordbær til forbrukere i Bergen. Kanskje er det på tide å benytte dette begrepet til å markere dagens produkter fra Askøy.

STRATEGIER:

- I Askøy kommune skal det legges til rette for videreforedling og salg av lokale landbruksprodukter.
- Landbruksnæringen og kommunen skal jobbe aktivt for å utvikle lokal merkevare og satse på samarbeidsløsninger for foredling av råvarer for salg til sluttbruker.
- Landbruksnæringen og kommunen skal arbeide for at andelen kvinner i kommunen som satser på tiltak innen videreforedling og gårdsutsalg øker i tråd med tendensen ellers i landet.

TILTAK:

- Landbrukssjef skal i samarbeid med faglagene ta initiativ til å opprette interessegrupper for de som er interessert i å satse på videreforedling og gårdsutsalg.
- Det er behov for og ønske om torgplass i Kleppstø, og landbruksnæringen ber om at det avsettes egnet areal i forbindelse med omregulering av Kleppstø sentrum.
- Det er behov for og ønske om faste steder til salg av lokale landbruksprodukter flere steder i kommunen. Landbruksnæringen må spille inn forslag til kommunen om aktuelle steder for vurdering i sammenheng med kommuneplanen.
- Landbruksnæringen og kommunen skal sørge for at den prioriterte målgruppen for BU-midlene, kvinner og ungdom, blir kjent med ordningen for å stimulere til næringsutvikling

4.1.3 Reiseliv, opplevelser og landbruk

Nordre Haugland. Foto Askøy kommune

Landbruk og reiseliv har mange steder vist seg å fungere godt i kombinasjon, og kan være med på å styrke driftsgrunnlaget for det enkelte bruk. Gårdsbrukene har ressurser som er attraktive og aktuelle både for reiseliv og opplevelser knyttet til natur og friluftsliv. Hytter, overnatting, servering, utleige av båter og fiskerettigheter, aktivitetsgårder og ridesenter er eksempel på tilbud som benytter gårdens ressurser som utgangspunkt for næringsutvikling.

Askøy ligger i passe avstand fra Bergen som er en innfallsport for mange turister. Bergen er også et stort marked for "lokal turisme" der byens befolkning ønsker opplevelser på landet. Askøy har dessuten selv en stor og voksende befolkning som etterspør fritidstilbud som landbruksnæringen kan dekke.

STRATEGIER:

- Landbruksnæringen skal i samarbeid med kommunen jobbe aktivt for å etablere tilbud innen turisme og opplevelser knyttet til landbruk og natur, på en eller flere gårder i Askøy.
- I den kommunale planleggingen skal det legges til rette for reiseliv og salg av opplevelser knyttet til landbruket som næringsutvikling for gårdsbrukene.
- Landbruksnæringen og kommunen skal arbeide for at andelen kvinner i kommunen som satser på tiltak innen "Inn på tunet" øker i tråd med tendensen ellers i landet.

TILTAK:

- Landbrukssjef skal i samarbeid med faglagene ta initiativ til å opprette interessegrupper for de som er interessert i å etablere tilbud innen turisme og opplevelser knyttet til landbruk og natur.
- Landbruksnæringen må etablere tilbud om overnatting, båtutleige, naturopplevelser med mer, som er basert på bruk av eksisterende bygningsmasse og anlegg. Utvidelse og etablering av nye bygg og anlegg må ses i sammenheng med kommuneplanens arealdel.
- Landbruksnæringen må ordne seg avtaler med grunneiere som sikrer rett til utleige av jakt- og fiskerettigheter.
- Landbruksnæringen må arbeide for fellesløsninger ved tilrettelegging for reiseliv.
- Landbruksnæringen og kommunen skal sørge for at den prioriterte målgruppen for BU-midlene, kvinner og ungdom, blir kjent med ordningen for å stimulere til næringsutvikling

4.2 Arealbruk

4.2.1 Arealkonflikter

Foto: Askøy kommune

Typisk for Askøy er småskalalandbruket, der de fleste brukene er små med oppstykkede og ujevne teiger. Dagens endringer i regelverk og krav til effektiv drift og lønnsomhet, setter denne type landbruk under sterkt press. De siste årene har flere landbrukseiendommer kraftig redusert eller lagt ned driften. Det er

en utfordring å få nye generasjoner til å overta driften.

Askøy er en kommune med sterk befolkningsvekst, og den økte utbyggingen fører til konkurranse om arealene. Bebyggelsen kommer tettere inn på landbruksarealene og kan lettere føre til konflikter mellom boliginteresser og landbruksdrift. Med færre aktive gårdbrukere, blir forståelsen for landbruket blant befolkningen mindre. Økt utbygging og færre aktive gårdsbruk fører også med seg andre problemstillinger. For eksempel er gjerdekostnadene for den enkelte gårdbruker blitt store pga at flere har lagt ned driften og ikke vedlikeholder gjerdene sine, mer av arealet er leigebreal og flere bolighus grenser til jordbruksarealene. Et annet problem er at skadene pga hjort er økende da dyrene foretrekker å beite på de arealene som er i drift.

STRATEGIER:

- Kommunen skal gjennom arealpolitikken sikre at viktige og sammenhengende landbruksområder blir tatt vare på.
- I områder som blir registrert som viktige landbruksområder, skal en ha en restriktiv holdning til fradeling og bygging.
- På landbrukseiendommer som holdes i hevd bør en tillate bygging av hus nummer to slik at yngre krefter vil overta driften.

TILTAK:

- Viktige landbruksområder skal kartlegges og være retningsgivende temakart til kommuneplanens arealdel.
- Landbrukssjef skal være aktiv for nå ut med informasjon til landbruksnæringen. Det skal sendes ut infoskriv minst to ganger i året, og holdes minst ett fagmøte i året.
- Landbrukssjef skal i samarbeid med faglagene få oversikt over landbruksarealer ute av drift som er aktuelle som leigebreal.
- Landbruksnæringen ønsker at det avsettes kommunale midler som kan gis som tilskudd til tiltak som bidrar til å oppretholde aktiv landbruksdrift og hindre gjengroing. Aktuelle tiltak er tilskudd til gjerdehold, beiterydding og grøfning.
- Samarbeidet mellom viltneemd, valdansvarlige og gårdbrukere må bli bedre.
- Landbrukssjef i samarbeid med faglagene tar initiativ til å lage en oversikt over områder der det er problem med skader pga hjort.

- For å få bedre arrondering bør det gis mulighet for sprenging og planering på teiger der det er vanskelig med rasjonell drift. Dette skal ikke komme i konflikt med viktige kulturlandskap eller kulturminner.
- Det bør arrangeres fagmøte for landbruksnæringen der arealbruk er tema. Kommunen inviteres for å informere om ulike begreper innen arealforvaltningen, som arealkategorier, LNF-områder og planstatus, slik at de har større forutsetning for å sette seg inn i planer som berører deres interesser.

4.2.2 Kulturlandskap

Endring i driftsformer, færre beitedyr, nedlegging av bruk, økt utbygging og klimaendringer gjør at kulturlandskapet er utsatt for gjengroing. Også de fysiske kulturminnene som steingarder og ulike bygninger knyttet til landbruksdrift står i fare for å forsvinne. Kulturlandskapet er en viktig del av vår kulturarv og er med å skape tilhørighet og identitet. Kulturlandskapet er også viktig i forhold til biologisk mangfold, reiseliv og som trivselsfaktor for allmennheten.

Bakkemurer på Åsebø. Foto: Askøy kommune

Med kulturlandskap mener vi landskap preget av menneskelig aktivitet. Landbrukets kulturlandskap omfatter blant annet jordbruksarealer, ulike bygninger knyttet til gårdsdrift og kulturminner som steingarder, rydningsrøyser og bakkemurer. Aktiv landbruksdrift er en forutsetning for å holde kulturlandskapet i hevd. Skjøtsel av kulturlandskapet krever innsats fra grunneiere, men også lokalsamfunnet og forvaltningen.

STRATEGIER:

- Kommunen skal gjennom arealpolitikken sikre at viktige og sammenhengende kulturlandskapsområder og enkeltelementer blir tatt vare på.
- I områder som blir registrert som viktige kulturlandskapsområder, skal en ha en restriktiv holdning til fradeling og bygging.

- Kommunen skal jevnlig oppdatere ”Strategi for bruk av miljøtilskudd i landbruket 2005-2006” for å målrette bruken av midlene.

TILTAK:

- Verdifulle områder for landbrukets kulturlandskap skal kartlegges og være retningsgivende temakart til kommuneplanens arealdel.
- ”Strategi for bruk av miljøtilskudd i landbruket 2005-2006” skal rulleres etter søknadsomgangen 2006. Faglagene skal involveres i arbeidet med strategien.
- Landbrukssjef skal være mer aktiv for å få ut informasjon om ulike tilskuddsordninger
- I områder som er attraktive for ferdsel, skal grunneier i samråd med kommunen tilrettelegge slik at ferdselen blir styrt der konflikter med landbruksinteresser blir minst mulig. Slike tiltak som for eksempel skilting og oppføring av grunder og gjerdeklyv, skal prioriteres for SMIL-tilskudd.
- Skjøtsel av kulturlandskap og kulturminner krever kunnskap. Det bør arrangeres kurs og møter for å heve kunnskapsnivået.
- Tilskudd til gjerdehold er viktig for å opprettholde beitebruken og dermed holde kulturlandskapet åpent. Landbruksnæringen ønsker at det avsettes kommunale midler til gjerdehold.

4.2.3 Skogbruk

Jultreplantasjen på Åsbø. Foto: Askøy kommune

Endringer i tilskuddsordninger innen skogbruket de siste årene har ført til at aktiviteten i skogbruket på Askøy nå er liten. Skogen på Askøy utgjør likevel en stor ressurs, både for grunneierne og allmennheten. Det ble utført mye skogplanting fra 60-tallet og utover. Når denne skogen blir hogstmoden vil behovet for nyttbare skogsveier trenge seg frem.

Skogen har en tradisjonell verdi som råstoff for relast og som brennstoff, men har på Askøy også stor verdi som turområde og plass for rekreasjon. Skogsveiene som er laget av skogbruksnæringen og grunneierne, har gjort store områder tilgjengelig for allmennheten. Både privatpersoner og organiserte brukere som travlag, idrettslag og skoler bruker disse veiene flittig. I dag er det et stort behov for oppgradering og vedlikehold av skogsveiene.

STRATEGIER:

- Kommunen skal gjennom arealpolitikken sikre at produktiv skog blir forvaltet ut fra næringshensyn og som en fremtidig ressurs.
- Kommunen skal samarbeide med grunneiere og ulike organisasjoner for å tilrettelegge ferdselen i skogen og sikre skogsveger som gagnar både skogbruket og befolkningen.

TILTAK:

- Grunneiere, kommunen og organisasjoner bør samarbeide om å finansiere oppgradering og utbedring av skogsveiene, som har verdi både for næringen og allmennheten.
- Tilskudd til rydding langs skogsveier bør prioriteres ved tildeling av NMSK-midler.
- Det er svært viktig å beholde det kommunale tilskuddet på 25 % til skogkultur. Arbeidet som blir utført i skogen gir både en verdiskaping i kommunen og kommer allmennheten til gode ved at det skapes gode friluftsområder.
- Produksjon av juletre og pyntegrønt er et aktuelt satsingsområde på Askøy. Ved omdisponering av dyrka mark til slike formål må det settes vilkår om at plantene skal ha en maks høyde for å unngå uønsket skog på innmarksområder.

4.3 Samarbeid

De fleste innen landbruksnæringen på Askøy driver bruket ved siden av annet arbeid. De små enhetene vi har her oppnår ikke de fordeler stordrift gir. Det er derfor viktig å satse på ulike former for samarbeid og samdrift for å bedre driftsgrunnlaget, gi mer fritid og gjøre yrket mer sosialt. Sosiale møteplasser er viktig for å skape et miljø der en kan utveksle erfaringer og bygge nettverk. Det er også viktig å synliggjøre næringen overfor befolkningen.

STRATEGIER:

- Kommunen skal sammen med faglagene legge til rette for samarbeid mellom bøndene.
- Ved tildeling av offentlige midler skal tiltak som fremmer samarbeid prioriteres.
- Faglagene og kommunen skal samarbeide om å gjøre landbruksnæringen på Askøy mer synlig overfor befolkningen og media.

TILTAK:

- Faglagene og kommunen v/landbrukssjef bør i samarbeid arrangere møter for å informere og øke kunnskapsnivået om samarbeids- og samdriftsformer.
- Faglagene og kommunen v/landbrukssjef bør samarbeide om å skape sosiale møteplasser for næringen.
- Faglagene og kommunen v/landbrukssjef bør samarbeide for å arrangere fagmøter om ulike tema.
- Landbrukssjef skal i samarbeid med faglagene ta initiativ for lage oversikt over maskinparken og utarbeide et system for bortleige av maskiner.
- Landbruksnæringen skal jobbe for å opprette Bygdeservice i kommunen for å utnytte landbruksnæringens kunnskaper og maskiner. Bygdeservice vil si at flere bønder går sammen som et foretak for å tilby ulike tjenester til kommuner, bedrifter og privatpersoner. Eksempel på tjenester er hagearbeid, snørydding, transport og vedlikehold.
- Faglagene og kommunen v/landbrukssjef må samarbeide om å skape mer blest rundt landbruksnæringen på Askøy, f.eks ved å arrangere åpen gård, delta på dyrenes dag og gjøre mer ut av værslamkåringen

5.Kjerneområde landbruk

Kjerrgarden. Foto: Askøy kommune

5.1 Bakgrunn

Det er kommuneplanens arealdel som skal fastsette forvaltningen av arealer og andre naturressurser i kommunen. Arealdelen skal være bestemmende for all arealbruk og utnyttelse av naturressursene, både til lands og til vanns. Plankartet med bestemmelser er rettslig bindende.

De arealene i kommunen der det drives landbruk, både jordbruk, skogbruk og hagebruk, finnes i all hovedsak innenfor LNF-områdene i kommuneplanens arealdel. LNF-områder er en forkortelse for landbruks-, natur- og friluftsområder. Disse tre interessene kan kun angis som kombinasjon og ikke spesifiseres nærmere med rettslig bindende virkning for den enkelte. Forholdet mellom dem reguleres gjennom særlover som jordloven, skogbruksloven, naturvernloven og friluftsløven. I LNF-områdene er det kun tillatt med bygge- og anleggsvirksomhet som har direkte tilknytning til landbruk eller stedbunden næring. I LNF-sone 1 er det tillatt med spredt boligbygging og ervervsbebygging.

For å synliggjøre landbruksinteressene i kommunen er det laget et temakart som viser kjerneområder for landbruk. Med kjerneområde landbruk, menes områder som er godt egnet for matproduksjon og verdifulle områder for landbrukets kulturlandskap. Hensikten med å peke ut disse arealene er å prioritere dem i et langsiktig perspektiv og unngå nedbygging og oppstykking av jorda, eller forringelse av kulturlandskapet.

Kartet er basert på eksisterende data. Det er ikke foretatt nye registreringer eller feltarbeid. Kartet er grovmasket, og det er forsøkt å gi kjerneområdene en viss størrelse og sammenheng. Kartet

fanger ikke opp alle detaljer, og noen verdifulle områder kan dermed bli liggende utenfor kjerneområdene. På samme måte kan det innefor kjerneområdene finnes arealer som ikke er av stor betydning for landbruket eller kulturlandskapet.

Kartet er et innspill til kommuneplanens arealdel og skal være et veiledende temakart. Kartet vil være et nyttig verktøy for kommunens praktiske arealforvaltning. Det legges opp til en restriktiv holdning til fradeling og bygging i områder som er kartlagt som kjerneområde landbruk.

5.2 Gjennomgang av områdene

Kommunen er langstrakt med store kontraster i naturen, og dermed stor variasjon i produksjonsforholdene i jordbruket. Det meste av terrenget er mer eller mindre kupert. Vestsiden er sterkt oppskåret av fjorder og har en rekke øyer og holmer, og jordsmonnet er skrint med mye fjell i dagen. I sør er landskapet mer preget av slakke østvendte skråninger. På østsiden, mellom Ask og Hop er jordsmonnet rikt og klimaet gunstig. Herdla helt i nord, skiller seg ut fra resten av kommunen med sitt morenelandskap og store mengder løsmasse.

Askøy er også en kommune med sterk befolkningsvekst og et stort byggepress. Bebyggelsen har infiltrert jordbrukslandskapet i de fleste bygdene, og gir dermed et mer uryddig bilde med jordbruksteiger innimellom boligområdene. Bildet kompliseres ytterligere av at flere bruk har lagt ned driften og arealer er i ferd med å gro til.

Både geografien og arealutviklingen gjør det i enkelte områder vanskelig å plukke ut kjerneområder for landbruk. Det er plukket ut 24 kjerneområder som varierer mye både i størrelse og type areal innenfor avgrensingen. Denne variasjonen gjenspeiler landbrukets mangfold av driftsformer og landskapstyper innenfor kommunens grenser.

1.Herdla

Herdla er en egen øy, og er spesiell både i kommunen og i fylkessammenheng. De store mengdene med løsmasser gir store flate jorder og gode forhold for moderne landbruksdrift. Herdla gård er Hordalands største bruk og er i aktiv drift. Området er viktig både som kulturlandskap og i jordbrukssammenheng.

2.Gulbrandsøy, Midtøy og Ystøy

Dette lille området, bestående av sørvestlige del av Gulbrandsøy og øyene Midtøy og Ystøy er valgt som kjerneområde på grunn av kulturlandskapshensyn. Arealene er preget av tidligere drift som slåtteområde og beite, som har gitt en spesiell vegetasjon. I naturtypekartleggingen som ble foretatt i 2002, ble området klassifisert som viktig og lokalt viktig. Det er usikkert om disse arealene fortsatt blir beitet, noe som er avgjørende for å bevare dette kulturlandskapet åpent.

3.Abbedissen

Kjerneområdet har begrenset utstrekning, og er plukket ut med bakgrunn i markslagskartet. En relativ flat stripe lettbrukt, fulldyrket jord ligger skjermet fra Herdlefjorden av et mer kupert og grunnlendt beiteområde. Jordbruksarealene holdes i hevd ved bortleige til brukere litt lenger sør. Det er usikkert om området fortsatt beites, noe som er viktig for å hindre gjengroing av innmarksbeitet. Et sammenhengende og fint kulturlandskap, men noe preget av gjengroing. Arealet er i gjeldende kommuneplan utlagt til LNF-område med spredt bebyggelse.

4.Skråmestø

Området er plukket ut med bakgrunn i markslagskartet, men har også verdi som kulturlandskapsområde. I 2001 ble det foretatt botaniske undersøkelser av kulturmarken på deler av området, og viste elementer av tidligere jordbruksdrift som er viktig for det biologiske

mangfoldet. Området er preget av utbygging, men fremstår fremdeles som et sammenhengende jordbrukslandskap. Størstedelen av kjerneområdet er i gjeldende kommuneplan utlagt til LNF-område med spredt bebyggelse.

5.Lille Fauskanger

Lille Fauskanger har et utypisk landskap for nordre del av Askøy og har verdier knyttet både til jordbruksdrift og landbrukets kulturlandskap. Her er større flate jordbruksområder godt skjermet mot vind fra nord og vest. Det er flere kulturminnelementer i området, som steinsatte bekker, steingarder, jordkjellere og naustmiljø. Sør for Stemmevatnet er det en fint utviklet fukteng klassifisert som viktig naturtypelokalitet. Deler av området er i gjeldende kommuneplan utlagt til LNF-område med spredt bebyggelse.

6.Store Fauskanger

Kjerneområdet er i første rekke plukket ut på grunnlag av markslagskart, men her er også viktige kulturlandskapselement, med steingarder, gamle våningshus og driftsbygninger og gamle stier. Området er preget av utbygging og det opprinnelige jordbrukslandskapet er infiltrert av spredt bebyggelse.

7.Berland

Kjerneområdet utgjør et stort sammenhengende og helhetlig jordbrukslandskap, lite preget av utbygging. Her finnes store, flate jordbruksareal og gode vilkår for jordbruksdrift. Her er flere aktive bruk, og mye av jordbruksarealene holdes i hevd som leigejord. Området er også viktig ut fra hensyn til kulturlandskapet og det flotte naustmiljøet vitner om hvor viktig fisket har vært som tillegg til jordbruksdrift. Her finnes mange kulturminner og området fremstår som et helhetlig kulturlandskap. Store deler av området er lagt ut til LNF-område med spredt bebyggelse.

8.Heggernes

Heggernes har gode jordbruksvilkår og utgjør et viktig kulturlandskap. Her er bruk i aktiv drift, og stort sett alle jordbruksarealer holdes i hevd ved bortleige eller egen drift. Området er i liten grad påvirket av utbygging. Dette kjerneområdet er et av de største sammenhengende og mest helhetlige landbruksområdene på Askøy.

9.Nordre Haugland

Et viktig jordbruksområde med gode driftsforhold og flere bruk i aktiv drift. Mange av jordbruksarealene holdes i hevd ved bortleige. Området er preget av en del utbygging, og at en del bruk har lagt ned driften og leiger bort jordbruksarealene. Store deler av kjerneområdet er i gjeldende kommuneplan utlagt til LNF-område med spredt bebyggelse. Området er viktig både ut fra hensyn til jordvern og kulturlandskap.

10.Fromreide

Historisk er dette et rikt og viktig landbruksområde, med gode jordbruksforhold. Det er også et viktig kulturlandskapsområde, med mange kulturminnelementer som steinsatt bekk, steinhus, naust og jordkjellere. Her er flere bruk med aktiv drift og mye av jordbruksarealet holdes i hevd med bortleige.

11.Kjerrgarden

Kjerneområdet er viktig både med hensyn til kulturlandskap og jordbruksarealer. Her er bruk i aktiv drift og både jordbruksareal og kulturlandskap med kulturminner holdes vedlike. Kjerneområde er et av de største og mest sammenhengende jordbruksområdene i kommunen og inneholder mange kulturminner. Området er lite berørt av utbygging, og er et av de mest verdifulle kulturlandskapene på Askøy.

12.Åsebø, Hanevik

Et viktig landbruksområde, med gode og sammenhengende jordbruksareal. Området er også viktig med hensyn til kulturlandskapet og er rikt på kulturminner. Her finnes blant annet en rekke steingarder, bakkemurer, jordkjellere og oppmurte veiparti. Området ligger også innenfor kjerneområde for skog, og skogsdrift og sagbruk har vært og er viktig næring her.

13.Sæterstølen

Et relativt lite område, men er viktig både ut fra jordvernhensyn og som kulturlandskap. Arealene bærer preg av gjengroing, men har områder som fremdeles er åpne og viser rester av tidligere drift. Området er med på å vise mangfoldet av landskapstyper og driftsformer innen kommunen.

14.Lille Breivik

Et relativt lite område som hovedsakelig er plukket ut på bakgrunn av markslagskart og av hensyn til jordvernet. Her på østsiden av Askøy er det et rikere jordsmonn som har gitt grobunn for hagebruksnæringen. Området er noe preget av utbygging og at ikke alle jordbruksareal er i drift, men er fremdeles et sammenhengende jordbrukslandskap.

15.Ask

Kjerneområdet ligger i glimmerskiferbeltet som gir rikt jordsmonn og gode jordbruksvilkår. Dette har vært et viktig område historisk, og er kjent som høvdingesete, storgård og kongsgård. Hagebruksnæringen har stått sterkt her, og det er fremdeles flere bruk som driver aktivt. Kjerneområdet har også verdier knyttet til kulturlandskap og kulturminner. Innenfor kjerneområdet er det områder som er sterkt utbygd. I tillegg bærer området preg av at bruk har lagt ned driften og arealer er ute av drift. Dette gir et noe oppstykket jordbrukslandskap, men en har likevel valgt å tegne kjerneområdet relativt stort for å få med helheten i området og de verdier som knytter seg til jordbruk, kulturlandskap og historie.

16.Hop

I likhet med Ask er dette et fruktbart område der hagebruksnæringen har stått sterkt. Også her finnes brukere innen hagebruksnæringen, men også flere bruk med husdyrproduksjon, både sau og storfe. Området er plukket ut både på grunn av gode jordbruksarealer og av hensyn til kulturlandskapet. Området er preget av utbygging og at bruk har lagt ned driften og jordbruksarealer er ute av drift. Innenfor det relativt store kjerneområdet finnes derfor områder der landbruksinteressene ikke står like sterkt, men avgrensingen er gjort for å få med helheten i landskapet og kuturmiljøet.

17.Strømsnes

Området har gode jordbruksvilkår og utgjør et viktig kulturlandskap. Innenfor området finnes både husdyrbruk og hagebruksnæring. Området bærer noe preg av utbygging og arealer ute av drift. Området har interesse for allmennheten og grenser til friluftsområde og badeplass.

18.Davanger

Området er viktig ut fra jordvernhensyn, men har også kvaliteter knyttet til kulturlandskapet. Det er aktive bruk innenfor området, og flere arealer holdes i hevd ved bortleige. Selv om området er noe preget av bebyggelse og gjengroing, er det fremdeles et åpent og sammenhengende jordbruksområde.

19.Hanøy

Dette er et relativt lite område, men er viktig i lokal sammenheng. Det avgrensede området har flere aktive bruk, og tilnærmet alle jordbruksarealer er i drift. Det er viktig å bevare dette område som jordbruksareal, både av hensyn til jordvern og kulturlandskap.

20.Tveit

Et viktig jordbruksområde, med gode jordkvaliteter og sammenhengende jordbruksarealer. Her er flere bruk i aktiv drift, og store deler av jordbruksarealene holdes i hevd. Området har også viktige kvaliteter knyttet til kulturlandskap og kulturminner, med helhetlige gårdstun og elementer som eldre bygninger og jordkjellere.

21.Ravnanger, Søre Haugland

Et stort og viktig kjerneområde sentralt på Askøy. Området har store og verdifulle jordbruksarealer, og jordvernet bør stå sterkt her. Det er flere bruk i aktiv drift, og mange jordbruksteiger drives som leigeareal. Her er registrert en rekke kulturminner knyttet til jordbruksdrift, og området utgjør et viktig kulturlandskap. Ravnanger og Søre Haugland er sterkt utbygd, og det er et stort press på de gjenværende jordbruksarealene. Kjerneområdet har likevel bevart en karakter som landbruksområde med sammenhengende jordbruksarealer.

22.Juvik

Et lite område, men med kvaliteter knyttet både til jordbruksarealene og kulturlandskapet. Arealet fremstår som et velskjøttet jordbruksområde og kulturlandskap, som det er viktig å ta vare på.

23.Krokås og Krokåsdalen

Et stort kjerneområde, som strekker seg fra Krokåsdalen i sør, Krokåshaugane og nord til Dalamoen ved Horsøyveien. Innenfor området finnes både dyrket mark, innmarksbeite, skogsbeite og utmarksareal. Området har gode jordbruksareal som er i aktiv drift, og hele området fremstår som et sammenhengende landbruksområde med ulike driftsformer og landskapstyper.

Området er også viktig som kulturlandskap. Krokåsdalen står her i en særstilling og er rik på kulturminner og historie. Krokåsdalen er i tillegg relativt uberørt av inngrep og utbygging. Også resten av kjerneområde fremstår som et godt eksempel på landbrukets kulturlandskap. Kjerneområde grenser til områder som er tett utbygd, og det er viktig å bevare dette landbruksområdet mot videre utbygging.

24. Nedre Kleppe

Et relativt lite kjerneområde, men fremstår som et sammenhengende jordbrukslandskap. Området er viktig både ut fra jordvern hensyn og hensyn til kulturlandskapet. Dette er nærområde for skole og barnehage, og har viktige kvaliteter å ta vare på.

Vedlegg A

Kart kjerneområde landbruk

Vedlegg B

Kart kjerneområde skogbruk

Vedlegg C
Strategi for bruk av miljøtilskudd i
landbruket 2005-2006

TILTAKSSTRATEGIER FOR MILJØTILSKUDD I LANDBRUKET ASKØY KOMMUNE

2005 - 2006

SAMMENDRAG

I samband med utvidet kommunalt selvstyre 01.01.04 har kommunene fått overført nye oppgaver.

Kommunene har i den anledning fått ansvar for å forvalte økonomiske virkemiddel til miljøtiltak i jord- og skogbruket:

Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK)

Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL)

Midlene til disse miljøtiltakene er forhandlet frem i jordbruksavtalen. Dette betyr mer arbeid for kommunen, men samtidig vil tildeling av midlene få en lokal forankring og gi større handlefrihet.

Fordeling av midlene til de ulike kommunene vil baseres på kommunens tiltaksstrategi, samt årlige tilbakemeldinger om status og gjennomførte tiltak. Pr. 2004 er tildelingene til Askøy på 42 000,- for jordbruk og 20 000,- til skogbruk.

Fylkesmannens landbruksavdeling har satt frist til 31.12.04 for å vedta en tiltaksstrategi for kommunene.

Utarbeidelsen av strategiplanen er et samarbeid mellom administrasjonen i Askøy kommune, faglagene i Askøy og politisk nivå ved Komite for Teknikk og miljø. Faglagene er representert ved Askøy sau og geitalslag, Askøy Bondelag og Midthordaland Skogeigarlag.

BAKGRUNN

Det fokuseres stadig mer på landbruket som produsent av miljøgoder. Offisiell landbrukspolitikk legger opp til at en stadig større del av bonden sin inntekt skal knyttest til det å produsere kulturlandskap og miljøgoder. Det er på denne bakgrunn at miljøtilskuddene er forhandlet fram gjennom jordbruksavtalen.

Askøy kommune er en vekstkommune og dette medfører ett press på aktive bruk. Antall bruk har gått ned de senere årene, men i noen bygder står landbruket ennå sterkt og er en viktig aktivitet og næringsvei. Pr 2004 står det igjen 39 bruk som mottar produksjonstilskudd, samt en rekke små bruk som har falt ut av produksjonstilskuddsordningen. I 2002 ble det innført krav om omsetning på minst 30 000,- for å motta produksjonstilskudd. Dette rammet de små kystbrukene spesielt hardt og er den viktigste enkeltfaktoren for nedgangen i aktive bruk. Skogbruket på Askøy har stagnert de senere årene, noe som m.a. skyldes lavkonjunktur og tømmerprisene.

I slike tider vil det være ekstra viktig å fokusere på de aktive bøndene og skogbrukerene og deres rolle i å produsere miljø- og kulturgoder.

MÅL OG PRIORITERINGER

Til landbrukets eiendommer finner en ofte verdifulle kulturminner som kommunen ønsker å ivareta jmf. Kommuneplanen for Askøy og forslag til Kulturminneplan. Det vil være et mål for kommunen å stimulere til å bevare kulturminner og kulturlandskap som er typiske og særpregede for kystkulturen generelt og Askøy spesielt.

Typiske kulturminner for kommunen vår, er f.eks kulturminner med byggemateriale i stein (steingarder, jordkjellere, bakkemurer, driftsbygninger mm). En vil prøve å bevare hele miljø, men også enkeltstående bygninger i utmark kan være aktuelle.

Det vil være et mål å stimulere til tiltak som opprettholder miljøkvaliteter i kulturlandskapet. Mange små bruk er lagt ned og både inn- og utmark gror igjen. Skjøtsel av gamle beiter som må ryddes for kratt, lyng og brake for å holde landskapet åpent vil støttes. Også tiltak som ivaretar biologisk mangfold vil støttes.

Innen skogbruk vil en stimulere til å rydde gamle stier og ferdselsårer i skogen. Andre tiltak er tradisjonell skogsdrift som ungskogpleie og markberedning, manuell førstegangstynning og skogsveier etter gjeldene retningslinjer.

PLANLAGT AKTIVITET FOR ØKET SATSNING

Et mål for Askøy kommune er å gjøre ordningene mer kjent så aktiviteter innen bevaring og skjøtsel av kulturlandskap og kulturminner kan stimuleres og økes på sikt.

Landbrukskontoret i kommunen sender ut brev til aktive bønder og skogbrukere som forventes å falle inn under ordningen. Videre tilbyr landbrukskontoret å informere om økonomiske virkemiddel på møter i faglag. Søknadsfristen skal annonseres i Askøyværingen. Vi vil på denne måten bidra til å gjøre virkemidlene bedre kjent, og også skape forståelse for de verdiene som forvaltes.

FORVENTET BEHOV FOR ØKONOMISKE VIRKEMIDDEL

Askøy kommune forventer at søknadsmassen vil øke etter som virkemidlene blir bedre kjent. Tiltaksstrategien er godkjent for 2 år, men en tar sikte på at en i tiden fremover vil utarbeide flere aktuelle satsningsområder som går på større prosjekter, f.eks hele kulturmiljø eller større bygningsmasser, i tillegg til at vi vil vurdere behovet for tiltak innen landbruksforurensing og andre aktuelle tiltak.

Pr i dag mottar kommunen 62 000,- til ordningene. Et rimlig anslag er at behovet vil nærme seg 100 000,- i 2006.

Sammarbeidsparter internt i kommunen blir Miljøvernleder og Kulturavdelingen. Kommuneplan og forslag til Kulturminneplan blir retningsgivende i enkelte aktuelle tiltak.

KOMMUNAL FORVALTNING AV MILJØORDNINGENE

Ordningene blir forvaltet i tråd med forskriftene og kommunen sin tiltaksstrategi.

- 1) Søknadsfrist er 15. mars og skal i god tid kunngjøres i Askøyværingen.
- 2) Tilskudd til SMIL kan innvilges til foretak eller eiere som driver og / eller eier en landbrukseiendom, eller enhver som er registrert i enhetsregisteret og som har fått tillatelse av landbrukseiendommens eier til gjennomføring av prosjekt eller tiltak. En prioriterer i første rekke bruk som mottar produksjonstilskudd. Unntaksvis kan det også gis tilskudd til bruk som ikke lenger er i drift eller andre, når det gjelder fellesløsninger eller når tiltaket har stor kulturlandskapsverdi.

Tilskudd til NMSK kan innvilges til bruk som har over 10 daa produktiv skog. Grensen kan fravikes hvis søknad gjelder tiltak i samarbeid med flere eiendommer.

- 3) Satsene til de ulike tiltakene videreføres i henhold til FMLA sin praksis. Satsene kan variere fra år til år etter antall innkomne søknader og innvilgede midler.
- 4) Søknad om midler skal skrives på godkjent søknadsskjema eller en søknadsmal som samsvarer med godkjent søknadsmal.
 - a. Søknaden skal inneholde en beskrivelse av tiltaket med spesifisert kostnadsoverslag.
 - b. Tiltaket skal vises på kart i høvelig målestokk
 - c. Bygningsprosjekter må følges av målsatte tegninger
 - d. Det bør følge med foto av tiltaket / området.
- 5) Søknadene behandles administrativt og avgjøres i Komite for teknikk og miljø. Førstehåndsinnsans for klager er Komite for teknikk og miljø før klagen evt oversendes Fylkesmannen.
- 6) Kommunen kan sette vilkår på tiltakene, og har rett til å kontrollere og følge opp innvilgede tiltak.
- 7) Retningslinjene gjelder til evt nye blir vedtatt

FORSLAG TIL PRIORITERINGER

Forskriftene omfatter følgende ordninger:

SMIL – midlene

- o Tilskudd til planleggings- og tilretteleggingsprosjekt
- o Tilskudd til kulturlandskapstiltak og forurensingstiltak

NMSK

- o Tilskudd til skogkultur
- o Tilskudd til veibygging
- o Tilskudd til miljøtiltak i skog (Gjelder kommuner med MiS-registrering)
- o Tilskudd til drift med taubane, hest o.a.
- o Tilskudd til andre tiltak i skogbruket

Innen SMIL- midlene vil kommunen prioritere følgende tiltak:

- o Tiltak som hindrer gjengroing, herunder rydding av beiter i inn- og utmark, gjerdehold
- o Øke tilgjengelighet i kulturlandskapet, herunder rydding av gamle stier og ferdselsårer
- o Områdetiltak
- o Tiltak som ivaretar biologisk mangfold, herunder skjøtsel av verdifull slåtte- og beitemark
- o Verneverdige bygninger og kulturminner

Innen NMSK – midlene vil kommunen prioritere følgende tiltak:

- o Ungskogpleie og markberedning
- o Tynning
- o Veibygging

Kleppestø, 24 .11.2004